

א. (אביי-) אסתר לא חייבת למות מכיוון שהיא פסיבית, 'קרקע עולם'. אפילו על חשבון בפרהסיא. משמע שברור לגמרא שעל עוון גילוי עריות שלא בפרהסיא, תשובת 'קרקע עולם' מועילה¹⁸.

פירוש זה מתאים לדרשת חז"ל שאסתר תיאסר על בעלה ברגע שהיא בחרה ברצונה להיכנס לפני אחשוורוש- 'כאשר אבדתי אבדתי'¹⁹. משמע שעד כה, היא לא נאסרה על בעלה, והיא לא הייתה צריכה למסור את נפשה על כך.

ב. (רבא-) אסתר לא הייתה חייבת למות כי העוון הוא להנאתו של אחשוורוש בלבד²⁰.

על פי התשובה הראשונה של הגמרא אנחנו מתוודעים לשיקול מעניין בסוגיה: יש ערך גדול באיכות מעשה האיסור. רק כאשר יש לאדם חלק מספיק משמעותי במעשה, ייווצר החיוב למסור את הנפש. זוהי האחריות האישית שיש לנו על מעשינו. אבל במצב בו אנחנו לא נוכחים באיסור בצורה בולטת, ערך החיים חוזר ומקבל תוקף מחודש- צו החיים! (לקמן נלמד שאולי יש חיוב להיהרג במצב כזה²¹).

ישנה סוגיא מוכרת במסכת כתובות (ג,ב) המשיקה לנושא שלנו. הגמרא מתארת את גזירת ההגמון (-שליט) שכל בתולה שנישאת ביום רביעי בשבוע, חייבת להיבעל אליו קודם. הגזירה מוסבת על תקנת חכמים שבתולה תינשא דווקא ביום רביעי. נוצר מצב שבנות ישראל הצנועות (שלא רצו להקדים את יום נישואים) היו מוכנות להתאבד על מנת שלא להיאסר על בעליהן. הגמרא מציעה פתרון מפתיע: כדי להציל את אותן נשים נתיר להן את האונס, מאחר וזה לא מרצונן.

התוספות (שם, ד"ה ולדרוש להו דאונס שרי) דן כיצד מותר לכתולות להיבעל והרי ג"ע זה יהרג וכל יעבור!?

ר"ת מתרץ שאין חייבים מיתה על ביאת גוי²². ריב"ם דוחה את דברי ר"ת ומתרץ שאין חיוב למות מכיוון שהאישה אינה פעילה במעשה האיסור, וכלימוד חז"ל בסנהדרין: אישה קרקע עולם. כלומר, ביחס לאיסור היא סבילה, כמו קרקע שנעבדת ונעשה בה פעולה²³.

ישנן שאלות נוספות בדין יהרג ואל יעבור ונתייחס אליהן בקצרה: מה דינו של אדם שעבר ולא נהרג? הדין הוא שחייב אך רק בדיני שמיים, אך בית דין לא יענישוהו²⁴. אמנם, אם הוא עבר על העוון בצורה מזלזלת או בצורה חוזרת ונשנית, אף שיש סכנה מנגד, הוא כמו 'כלב ששב אל קיאו', ומחייבים אותו בדיני הארץ²⁵. ומאידך גיסא, כשאדם יכול לעבור ולא להיהרג, והוא בחר להיהרג- יש הדורשים לשבח²⁶ ויש הדורשים לגנאי²⁷.

נסיים במילי דאגדתא, חז"ל מלמדים כי הרעה שתקפה את ישראל בזמן שושן נבעה מכך שהם לא מסרו את עצמם על קידוש ה', אף שחילול ה' שנוצר לא היה בזדון.

'שאלו תלמידי את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה...? אמרו לו- מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע... אמר להם- מפני שהשתחוו לצלם... הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים' (מגילה יב).

יהי רצון שנזכה לקדש את ה' בריש גלי ובקומה זקופה. אמן

פורים משולש – הלכה למעשה

ר' חנוך שטראוס • פינת ההלכה

בקריאה או בהלכות המגילה לת"ח ויטלטל ד' אמות ברשות הרבים³¹. רוב יוסף הסביר שמשום שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה ואם יקראו בשבת לא יהיה ניתן לתת מתנות לאביונים ותהיה בכך פגיעה בעניים³².

חקירה יסודית שיש לדון ביחס לפורים שחל בשבת, מהו זמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

השנה אנו זוכים לאירוע נדיר שקורה אחת לכמה שנים – 'פורים משולש'²⁸. אנסה בשורות הבאות לתמצת את ההלכות המיוחדות השייכות לאירוע מיוחד זה²⁹. 'פורים משולש' נקרא כך משום שמפצלים את קיום מצוות הפורים לשלושה ימים, יום שישי (יד' אדר), שבת קודש (ט"ו אדר) ויום ראשון (ט"ז אדר).

מקרא מגילה

במשנה (מגילה ב.) נאמר: "חל להיות בשבת- כפרים ועיירות גדולות מקדימים וקורין ליום הכניסה". מבואר במשנה שכאשר ט"ו אדר חל בשבת מקדימים את קריאת המגילה ל"ד אדר, יום שישי³⁰. הגמרא (ד:) מציינת שני טעמים: יש חשש שמא ילך אדם שלא בקי

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

אזמנה האמיתי של קריאת המגילה: האם זמנה האמיתי הוא בשבת ומקדימים את מצוות קריאת המגילה לפני יום פורים עצמו או שמא קבעו חכמים שכאשר פורים חל בשבת זמנו האמיתי של קריאת המגילה הוא ב"ד גם למוקפים.

¹⁸ הרב פיינשטיין (אגרות משה, או"ח, חלק ד, עה) והרב ויינברג ('ש"ת שריד' אש, חלק ב', לו') חולקים בהבנת המושג 'קרקע עולם'. לדעת השרידי' אש אישה תמיד תחשב כקרקע עולם, גם אם היא תיזום ברצון ובאקטיביות. אמנם, גם הוא יהיה מחויב לחלק בין מקרה רגיל של בעל ואישה לבין מצב בו אישה מפתה את בעלה, כמו יעל אשת חבר הקני.

¹⁹ מגילה (טו.)- 'אמר רבי אבא: 'שלא כדת היה שבכל יום ויום עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון, ו'כאשר אבדתי אבדתי'- כשם שאבדתי מבית אבא כך אובד ממך'.

²⁰ רש"י מלמד: 'עד עכשיו נבעלתי באונס, ועכשיו- מכאן ואילך- מרצוני'.

²¹ עיין חז"ר כג: 'טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים'. ובהרחבה- שו"ת מהרי"ק קסא, שו"ת שבות יעקב חלק ב' קיז', נודע ביהודה מהדורא תניינא י"ד קסא, שו"ת בניין ציון קנד', ובמאמר מתחומין בהערה 1 לעיל.

²² גם בדבר הזה יש חילוק, כנפקא מינה להבנת המושג 'קרקע עולם': (על פי הספר רינת יצחק) האם חוסר המעשה הופך את העבירה לקלה יותר, וממילא נחשב המעשה כמו שאר העבירות שדינם יעבור ואל יהרג, או שחוסר המעשה רק הופך את מעשה העבירה לשקול: מעשה העבירה מול פיקוח נפש, ולכן עדיף לנהוג בשב ואל תעשה.

אם אומרים כד השני- שזה בגלל שיש כאן שב ואל תעשה, לכאורה יהיה מותר לאדם להחמיר על עצמו משום שמעשה העבירה נשאר בחומרנו, ואם כן מותר לאדם להחמיר על עצמו ולא לעבור, אלא ליהרג.

אך אם נאמר כד הראשון, הדבר תלוי במחלוקת ראשונים כמובא בהמשך המאמר.

²³ ובכך מתרץ קושיא ששואלים הרבה ראשונים על הגמ' בסנהדרין שם – מדוע הגמ' שואלת על אסתר מצד שזה היה איסור בפרהסיא, והרי בלא הכי זה אסור מצד גילוי עריות.

²⁴ תוספות ממביר בכך את הצעת הגמרא- 'נתיר להן את האונס'. הכוונה היא שהן יהיו מותרות לבעליהן לאחר האונס.

²⁵ שנאמר בנותן מזרעו למולך: 'ואני אתן פני באיש ההוא', ומפי השמועה למדו: 'ההוא'- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוא- ולא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. ומה עבודה זרה החמורה מן הכל- העובד

הוצאת יד"ח בשמיעת המגילה של בן עיר ע"י בן כרך וההפך

כל שנה הפרושים קוראים מגילה ב"ד ובני המוקפים בט"ו, השנה גם בני המוקפים קוראים ב"ד. נשאלת השאלה האם בן עיר יכול להוציא בן כרך וההפך.

חיוב קריאת המגילה מדברי קבלה. כאשר פורים חל בשבת ומקדימים את הקריאה, נחלקו הפוסקים מהי רמת החיוב בקריאה: אם נאמר שעיקר חיוב קריאת המגילה נשאר בט"ו יוצא שחיוב קריאת המגילה ב"ד הוא מדרבנן בלבד, ומסתבר שאין בן כרך יכול לצאת ידי חובה ע"י בן עיר כי רמת חיובם שונה, אבל אם נאמר שנעקר חיוב קריאת המגילה ל"ד, רמת חיובם שווה ויכולים להוציא ידי חובה אחד את השני.

למעשה, יש להחמיר בכך ושכן עיר יוציא ידי חובה בן עיר ובן כרך יוציא בן כרך, אבל במקום צורך אפשר להקל בדבר (הרב אלישיב זצ"ל, הליכות והנהגות עמ' 12).

קריאה בציבור וביחיד

במקרה שקוראים את המגילה שלא בזמנה (הרי יכול מראש חודש לקרוא אם לא יהיה לו מגילה בפורים) יש לקרוא בעשרה, ואם אין עשרה קוראים בלא ברכה.³³ השאלה מה הדין בפורים החל בשבת ומקדימים לקרוא את המגילה. תלוי בשאלה היסודית שפתחנו, אם נאמר שהחיוב נשאר בט"ו אלא שמקדימים לקרוא משום הטעמים שראינו בגמרא דינו כקריאת מגילה שלא בזמנה ואם קורא ביחיד יקרא ללא ברכה, אבל אם עיקר החיוב נעקר ל"ד דינו כזמנו ויכול לקרוא יחיד עם ברכה. המשנה ברורה (תרצ"ט, ס"ק ס"א) פוסק שיחיד יקרא ללא ברכה אולם החזון איש (או"ח סי' קנה ס"ק ב ד"ה ולענין) ורוב האחרונים חלקו עליו ופסקו שיכול לקרוא עם ברכה.³⁴

למעשה, לכתחילה יש לחזור אחרי עשרה אבל בשעת הצורך ניתן להקל שהיחיד יוכל לקרוא עם ברכה.

נפק"מ גם בקריאה לנשים. עשר נשים מצטרפות למניין לענין ברכה על המגילה, אבל לפעמים אין עשר נשים ונכנסים לספק האם לברך. לכן לכתחילה יחזרו אחרי עשרה נשים אבל בשעת הצורך ניתן להקל ולקרוא עם ברכה. (הגרש"ז אויערבך זצ"ל בהליכות שלמה, מועדי השנה תשרי-אדר, כא הערה ו).

סעודת פורים

מצד הלכות שבת אין מניעה לערוך את הסעודה בשבת. אולם הירושלמי (מגילה א, ד) כותב שאין לעשותה בשבת, משום שאין לערבב שמחה התלויה בקביעתה בבית דין (סעודת פורים) עם שמחה התלויה בשמים (שבת). אולם יש ראשונים שלא קבלו את דברי הירושלמי, וסברו שכפי שהגמרא לומדת ממה שכתוב במגילה "ולא יעבור" (אסתר ט, כז) שאין לדחות את קריאת המגילה כך אין לדחות את סעודת הפורים לאחר ט"ו.³⁵ השו"ע (תרפ"ח, פוסק שעורכים את הסעודה ביום ראשון, וכן המנהג. עם זאת, יש נוהגים להוסיף בשבת עוד סעודה שזאת תהיה סעודת הפורים,³⁶ ורבים נוהגים להוסיף מאכל מיוחד לסעודת שבת וכך לצאת ידי חובה של אותם ראשונים שסוברים שצריך לערוך את סעודת הפורים בשבת.³⁷

מתנות לאביונים

ראינו בגמרא שטעם הקדמת המגילה משום שלא ניתן לתת מתנות לאביונים בשבת. י"א שהסיבה שלא ניתן לתת מתנות לאביונים בשבת משום שמעות הם מוקצה אבל ההסבר קשה כי מעיקר הדין ניתן לתת בשר ויין בתור מתנות לאביונים ולא צריך דווקא כסף לתת, לכן כתב החזון איש (שם, סעיף א') שאסור לתת מתנות לאביונים בשבת מאותו טעם שאין לקרוא מגילה בשבת שמא יטלטל ד' אמות ברשות הרבים על מנת לתת לאביון.

משלוח מנות

ישנה מחלוקת ידועה בטעם נתינת משלוחי מנות. לדעת תרומת הדשן (קיא) מטרת נתינת משלוח המנות היא לדאוג שלמקבל יהיה מה לאכול בסעודת פורים, ולדעת מנות הלוי (אסתר ט, טז-יז ד"ה והנך רואה) המטרה להרבות אחווה ורעות בין הנותן למקבל. לפי הטעם הראשון יש להצמיד את משלוח המנות לסעודה ולפי הטעם השני מסתבר שיש לקבוע אותו בשבת שזוהו זמן השמחה האמיתי.

למעשה, המשנה ברורה (שם, ס"ק יח') והרב עובדיה זצ"ל (חזון עובדיה פורים, עמ' ריג)³⁸ פוסקים שנותנים את משלוח מנות ביום ראשון משום שהמנהג לערוך ביום זה את הסעודה, וכך המנהג. אבל י"א שיש לתת בשבת כטעם השני (קרוב נתנאל(על הראש מגילה א, ז, אות ד') ומור וקציעה (תרפ"ח, ד"ה וגרסינן)),³⁹ ודעת החזון איש (שם) שיש לתת את משלוח המנות ביום שישי משום שיש להצמידה למתנות לאביונים.⁴⁰

אמירת 'על הניסים'

הבית יוסף (תרפ"ח, ו) כותב שהמנהג לומר על הניסים בשבת למרות שקוראים את המגילה בשישי, שבעל הניסים מתארים את השתלשלות המגילה ולכן לכאורה יש להצמיד אותם, אבל בכל זאת להלכה יש לומר בשבת, וכך פסק בשו"ע (תרפ"ח, ו).

ביום ראשון בזמן הסעודה לא אומרים על הניסים (אם בטעות אמר, למעשה לא יחזור על ברכת המזון) אך טוב לומר בהרחמן: "הרחמן יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. בימי מרדכי ואסתר וכו' (הרב עובדיה זצ"ל(חזון עובדיה פורים, עמ' רכז)).

ברכת שהחיינו

בשנה רגילה, נוהגים לכוון בברכת שהחיינו שמברכים בקריאת המגילה בבוקר על כל מצוות הפורים שנעשה במשך היום. אולם בפורים משולש לכאורה יש בעיה שהרי קוראים את המגילה ביום שישי ומקיימים חלק מהמצוות רק ביום ראשון. לאור זאת יש שנהגו ללבוש בגד חדש ביום ראשון ולברך עליו שהחיינו ולכוון להוציא ידי חובה את המצוות שנעשה במשך היום, אבל הרב אויערבך זצ"ל (הובאו דבריו בהלכות חג בחג, דיני פורים המשולש הערה יח) סבר שאין צורך בכך ויכוון בברכה על המגילה בשישי גם על המצוות שיקיים בראשון. פורים שמח!

³⁷ הגר"א נבנצל שליט"א מוסיף וכותב שיעשה תנאי שאם חייב בקיום סעודת פורים בשבת הרי סעודת השבת היא גם עבור סעודת הפורים (בירושלים במועדיה עמ' תלט).

³⁸ הרב עובדיה זצ"ל מוסיף שהשולח מנות גם בשבת תבוא עליו הברכה.

³⁹ או משום שיש סוברים שצריך לערוך את הסעודה בשבת ושיש להצמידים כפי שנהג מהרלב"ח שהובא בהערה 8.

⁴⁰ הרב אויערבך זצ"ל הידר לשלוח מנות בצנעא גם בשבת (ופעם שלח אף ביום ו'), אך יצוין שהדגיש שאינו אלא לחומרא בעלמא ואף ביקש לא לפרסם הדבר (הליכות שלמה מועדים עמ' שנח).

³³ כמבואר בשער הציון (תרצ"ט, ס"ק ס"א).

³⁴ את ברכת 'האל הרב את ריבנו' שלאחר קריאת המגילה לא מברכים ביחיד (ביאור הלכה סי' תרצב, ד"ה אלא בציבור) וכך פוסק הרב עובדיה זצ"ל (חזון עובדיה פורים, עמ' ריג).

³⁵ לדבריהם ניתן להקדים את הסעודה ל"ד אבל הם דחו גם אפשרות זאת מכיוון שסברו שיש לבצע את הסעודה רק ביום השמחה עצמה או אחרי שכבר חלה השמחה, לכן סברו שיש לערוך את הסעודה דווקא בשבת.

³⁶ כן הביא המ"ב (סי' תרפח, סק"ח) שכן נהג למעשה בירושלים מהר"ל חביב (היה בדורו של הב"י). שער הציון (שם, ס"ק ל') מציין שדעת הפרי' חדש לערוך את הסעודה גם בשבת וגם ביום ראשון וכך נהג הגר"ש סלאנט.